

GÜNDEM

DİNİ KALDIRAÇ YAPMAK İHANETİ

Doç. Dr. Halil ALTUNTAŞ
Başkanlık Müşaviri

İlk insandan beri vahyin yeryüzü planına verdiği mesajın özü Allah'ın bilinmesi ve iradesinin dünyaya hâkim kılınmasıdır. Bu mesajın taşıyıcısı olarak peygamber ve mesajın tarihsel süreç içindeki açılımı olarak din insanı kendisi, çevresi ve geleceği yani ölüm ötesi ile barışık kılmayı hedefleyen araçlardır. İnanıp güvenerek bağlanmak ve bunun gereğini yapmak talebi vahiy ve nübüvvetin temel niteliğidir. Ancak bu, kör itaat ve taklit temelli değil, akıl, marifet, bilgi ve bilincin eşlik ettiği bir bağlanmadır. Bağlanma ve itaat eyleminin bunca kayıtla çerçevelenmesi, gönül ve kalp dünyasında ortaya çıkabilecek kayma ve tökezlenmeleri önlemeye yöneliktir. Taklit değil, teessi (neyi niçin ve nasıl yapacağımı bilerek tabi olma) ilkesi bu alana ışık tutar.

“Din afyondur” sözüne bütün benliğimle karşı çıkarım. Fakat acaba din olgusu afyon etkisi yapacak biçimde kullanılabilir mi?” sorusunun cevabı da “hayır” değildir. Şu sebeple: Eğer dinin istediği mutlak itaati Allah'a ve onun elçilerine değil de hangi isim ve sıfatla olursa olsun bir insana gösterilir ve o dokunulmazlık makamına oturtulursa oluşacak bağlılar kitlesinin dinle arasındaki aydınlatıcı ilişki zayıflar. Din diye, dokunulmazın söylem ve eylemleri rehber edinilir; din adına dinden uzaklaşmış olur. İçerik kapalı din tabanlı yapılanmalar böyle bir potansiyel riski de taşırlar. Bu risk olguya dönüşünce de din ve kutsal değerler kötüye kullanılmaya açık hâle gelir. Tarih bunun örnekleriyle doludur.

Hasan Sabbah (ö.1124) otoriter kişiliği yanında dinî bilgisi ile dikkat çeken bir kişiliktir. İmamiye Şiası propagandası yapmak üzere Kazvin bölgesinde Elbruz dağlarının sarp bir tepesi üzerinde konuşlanmış, ulaşılması çok zor olan (İran'ın Hazar Denizi güney sahiline bakan Kazvin bölgesindeki) Alamut kalesine yerleşmiş ve gizli faaliyetler sonucunda halkı tarafına çekerek kaleyi ele geçirmiştir. Sonra da neredeyse hayatının kalan 34 yıllık döneminde buradan hiç ayrılmadan faaliyetlerini sürdürmüştür. Faaliyetlerin en iz bırakan ürünleri ise yetiştirdiği acımasız siyasal suikastçılardır. Cennet fedailerini adı verilen bu insanlar, afyon içirmek dâhil zihni ve muhakemeyi dumura uğratabilecek bir dizi müdahale, din tabanlı telkin ve vaat sonucunda kendilerine verilen cinayet görevlerini yerine getirerek cennete gideceklerine inanıyorlardı. Aralarında Büyük Selçuklu Veziri ünlü Nizamülmülk'ün de bulunduğu bazı Selçuklu ve Abbasi devlet adamları tarihin bu ilk siyasal suikastçıları tarafından yok edilmişti. Moğol hükümdarı Hülagü tarafından yıkılması (1258 M.) ile Alamut kalesi din istismarı çerçeveli tedhiş ve tahrip odaklarının sembolü olmak üzere tarihteki yerini almıştır.

Din istismarının tipik bir yöntemi de “Parabozanlar” taifesinin sembolize ettiği maddi kudret amaçlı din istismarıdır. Yahudiler, mabet için belli miktarda vergi öderlerdi. Ancak Roma paralarının üzerinde putperestlik işaretleri bulunduğu için bu paralarla ödeme kabul edilmezdi. Bunu fırsat bilen açığızler “geçmez” paraları değerlerinin çok altında fiyatlara bozarak dinî bir görevi istismar edip bu yolla kazanç sağlıyorlardı.

Osmanlı'da gerileme ve çözülme işaretlerinin belirlediği Duraklama Devri (XVII. yüzyıl) başlarında dönemin uleması arasında yer alan Kadızadeler ile Sivasiler arasında yaşanan dinî münakaşalar meşhurdur. İtibar mücadelesi etrafında şekillenen bu münakaşalar “ehem-mühim” (işleri önem sırasına göre ele alma) ilkesi ihmal edilerek dinin özünden uzaklaştırıcı bir niteliğe bürünmüştü. Mutasavvıf meşrepli Sivasiler ile onlara karış çıkan Kadızadeler vaazlarında bir getirisi olmayacak meseleleri cami kürsülerinde gündeme getirip zıtlaşarak halk arasında ciddi bir ayrışmaya sebep olmuşlardı. Hızır (a.s.)'ın hayatta olup olmadığı, Kur'an okurken teganni (sesleri

tekrarlamak), Hz. Peygamber'e salavat getirmek, tütün ve kahve içmek, Hz. Peygamber'in annesinin imanı, Firavun'un imanı, İbn Arabi'nin görüşleri, yezide lanet okumak, kabir ziyareti gibi meseleler başlıca münakaşa konuları arasında yer alıyordu. Kâtip Çelebi tarihî olayı naklettikten sonra, toplumsal doku üzerindeki yıkıcı etkisi iyice su yüzüne çıkan, asıl problemlerden uzaklaştırıcı nitelikteki gereksiz ve yersiz sürtüşmeleri devam ettiren "bu tür kuru dindarlık sahiplerini, kim olursa olsun ezip yola getirmesi padişahın görevlerindedir." diyor. (Katip Çelebi, İzharu'l-Hak fi İhtiyari'l-Ehakk [Tercüman 1001 Temel Eser, İstanbul, 1980] s.112.)

Günümüzde de gelenek bozulmuş değildir. Yukarıdaki konuların hemen aynılarının tekrar ısıtılarak yazılı ve görsel basında münakaşa edildiğini, taraftar toplama, gruplar oluşturma faaliyetlerinin sergilendiğini görüyoruz, biliyoruz. Geçmişte uzun süreler boyunca münakaşa edilmiş ve düşünce tarihimizdeki yerini almış bu gibi konuların - özellikle kamuya açık ortamlarda- tekrar gündeme getirilmesi zihinleri bulandırıyor ve üretici düşünceler arayışı içinde bulunması gereken enerjilerin toprağa boşalmasına sebep oluyor.

Yukarıdaki örnek olaylara ait temel niteliklerin âdeta ete kemiğe büründüğü ve yarım asra yakındır toplumumuzda gittikçe artan bir yansıma ile varlığını sürdüren bir yapıya ve bunun banisine sözü getirmek istiyorum.

Arkasındaki duvarda asılı levhada "muhabbete devam" ibaresi var. Söylemleri "muhabbet fedailerini", "Allah için" türünden ifadelerle yüklü. Fakat tebessüm nedir bilmeyen yüzündeki soğukluğun temsil ettiği iç dünyası, kin, nefret, lanet ve beddualar şeklinde dışa vuruyor. 1999'da ayrıldığı ülkeye yarım dünya mesafedeki modern "Alamut"unda ikamet etmekte. Seçilmişlik tavrı ve iddiası, açık ya da dolaylı ben bilircilik, lidere mutlak bağlılık disiplini gibi içe kapalı yapılara has bütün niteliklere bürünmüş olarak teşkilatını yönetiyor. Hakkı tutma, dine-ümmete hizmet, iyilik ve ıslah söylemleri onun vitrinini süsleyen temel metalardır. İlimli İslam, dinler arası diyalog gibi İslami aktivite ruhunu katledecek projelerin arkasında o var. Hangi anlamda olursa olsun Papa'nın misyonunda pay sahibi olmak isteyen de o. Takiyye gibi dikkat ve hassasiyetle uygulanması gereken bir ruhsatı sulandırarak dinin pek çok öğretisini paranteze alacak anlayışa o kapı araladı. Bulunduğu pozisyonu son olaylardan (15 Temmuz 2016 darbe girişimi) sonra bile gözünü kırpmadan inkâr edebiliyor.

Muhabbet fedaisi diye yücelttiği kimseler sonsuz bir adanmışlık duygusu içinde, yapılabileceklerin doğruluğundan tamamıyla emin olarak bağlılık hislerini sürdürürdüler. Şantaj, tehdit, kişi mahremiyetine tasallut, komplo ve nihayet ülkenin geleceğine kast etmek gibi ağır hak ihlallerine cüret edildi, bütün bunlar "hakka hizmet" diye etiketlendi. Gerçekte kime ve neye hizmet ettikleri düşünülmedi bile. Nihai mutluluğu "büyüğümüz yapmışsa bir hikmeti vardır" inancı ile irade ve muhakemesi kısıtlanmış mutlak edilgenler olarak elde edeceklerine inanıyorlar. İçlerinden biri mahkeme hâkimi sıfatı ile efendinin "seçilmiş insan/mehdi" olduğunu mahkeme zabıtlarına bile geçirdi. O çevrede yaşanan ruh hâlini açıkça ortaya koyan bir olgu bu. "Yani şimdi, sizin söylediğiniz tüm bu yanlışları hazretin yaptığına inanmamı mı bekliyorsunuz?" türünden inkârcı ve savunmacı yaklaşımlar aynı ortamda serpildi.

Bir sürü yanlışla maske kılınan "cemaat", "himmət", "hizmet" gibi dinî kavramlar ulviyetini yitirip bir "sosyo-economicus-religiös" yapının simgesi hâline geldi. Geniş kitleler ise inanç, samimiyet ve sadakat duygularının sinsî bir yapılanma ile istismar edildiğini, bu cürüm işlenirken din ve Allah kavramlarının kaldıraç olarak kullanıldığını neden sonra fark etti.

Din ve Allah için hizmet ve iyilik etmek adına yola çıkan bu oluşumun kapalı kutusunun aralanmaya başlamasından itibaren ifade edilen çeşitli doz ve üsluptaki uyarı ve şikâyetler bir türlü yankı bulamadı. Kur'an ve İslam'a taban tabana zıt işlerinin ortaya dökülmesine rağmen yalan ve inkâr yolu tercih edildi. Maslahat görüntüsü altında mefsedet üretildi. "Bunlara, 'Yeryüzünde fesat çıkarmayın.' denildiğinde, 'Biz ancak ıslah edicileriz!' derler. İyi bilin ki, onlar bozguncuların ta kendileridir. Fakat farkında değillerdir." (Bakara, 2/11-12.)

Her türlü aldatma çirkindir, kötüdür ama Allah ile aldatmak, Allah konusunda aldatma bunların en ağıridır. Kur'an'ın Allah ile aldatmaya karşı ısrarlı uyarıları, bu zeminin kayganlığına önemli bir işarettir. "Sakın dünya hayatı sizi aldatmasın. O aldatıcı (şeytan ve onun gibi olan insanlar) da Allah ile/Allah hakkında sizi aldatmasın." (Lokman, 31/33.) Konuya ilişkin başka uyarılar da var Kur'an'da. Ama yine de aldatıcıların tuzağına düşmek hiç de uzak ihtimal değil.

Hız. Ömer'e isnat edilen şu dua ne güzeldir: "Allah'ım! Bize hakkı hak olarak göster ve ona tabi olmayı nasip eyle; batılı da batıl olarak göster ve ondan uzak durmayı nasip eyle."